

ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Д.О. Бромарецька

Херсонський державний університет, dianakhoma2000@gmail.com

Науковий керівник: кандидатка психологічних наук, доцентка

О.М. Танасійчук

У новітній спільноті існує суперечність між особистісними уподобаннями та соціальними запитами, що проявляється, зокрема, в загостренні проблеми неадекватного професійного самовизначення особистості на етапі вибору професійної освіти. Без сумніву, молодий фахівець, який здійснив даний вибір під впливом зовнішніх факторів (авторитету батьків, друзів, уявлень про престижність та матеріальну забезпеченість професією тощо), зазвичай в процесі навчання проявляє брак інтересу до обраної професії та, як наслідок, низький рівень кваліфікації спеціаліста; відчуває незадоволеність професійною діяльністю або взагалі не знаходить себе на ринку праці з освоєної професії, що призводить у підсумку до необхідності перенавчання, отримання додаткової спеціалізації.

Такі дослідження свідчать про те, що важливість професійного самовизначення недостатньо усвідомлюється особистістю на етапах вибору і в процесі професійного навчання. Однак розгляд даної проблеми вимагає не тільки залучення до неї уваги суспільства та держави, а й наукового осмислення явищ та процесів, що сприяють розв'язанню даної проблеми педагогічними засобами (Вітковська, 2001)

Разом з тим, професійне самовизначення висвітлюється у понятті «Я-концепція» особистості, що відображає його переконання, переживання та бажання, наочних діях у майбутній професії. Структура визначення «професійне самовизначення» містить три взаємопов'язані елементи— самовизначення особистості, вибір професії та рівень визнання своєї участі у становленні професійного самовизначення.

Більшість дослідників однастайні у визначенні поняття професійного самовизначення: Е. А. Клімов, зазначає, що це не одноразове прийняття рішення щодо виробу професійної діяльності, а постійне чергування альтернатив. Повсякчас найважливіший вибір професії стає у молодості, але в наступні роки також виникають проблеми контролю та корекції своєї професійної діяльності.

Обрання професії включає певний ступінь особистих домагань на основі оцінки власних можливостей та здібностей (Гончарова, 2007).

Професійне самовизначення особистості, як правило, не є простим, а тривалим процесом, що охоплює важливі періоди життя особистості. Його обґрунтованість залежить від ступеня відповідності розумової працездатності особи змісту та обов'язкам професійної діяльності, здатності адаптуватися до нестабільних соціально-економічних умов за кар'єрним розкладом.

Відповідно до словника Педагогічної енциклопедії, професійне самовизначення — це «процес формування у особистості свого ставлення до професійної діяльності та способу її здійснення шляхом узгодження особистих і соціально-професійних потреб».

На сьогоднішній день у більшості респондентів спостерігається не сформованість професійного самовизначення, зазвичай вони орієнтуються на зовнішню привабливість вибору, не усвідомлюючи всю сутність майбутньої професії. Це вказує на не проведення, або ж проведення неналежним чином різнопланових профорієнтаційних заходів в школах, які мають за мету знайомити підлітків з дійсною ситуацією на ринку праці та скороченням відмінностей між уявленнями і реальністю в свідомості школярів.

Потреба в праці так само природна для кожної людини, як потреба в їжі та відпочинку. Надмірна праця або лінощі так само шкідливі для людини, як і надлишок або недостатній сон чи їжа. Людина може захворіти від роботи, яка їй не подобається (Блінов, 2009).

Враховуючи ринкові умови, важливо з'ясувати, які професії користуються найбільшим попитом і в яку суміжну сферу варто піти, якщо

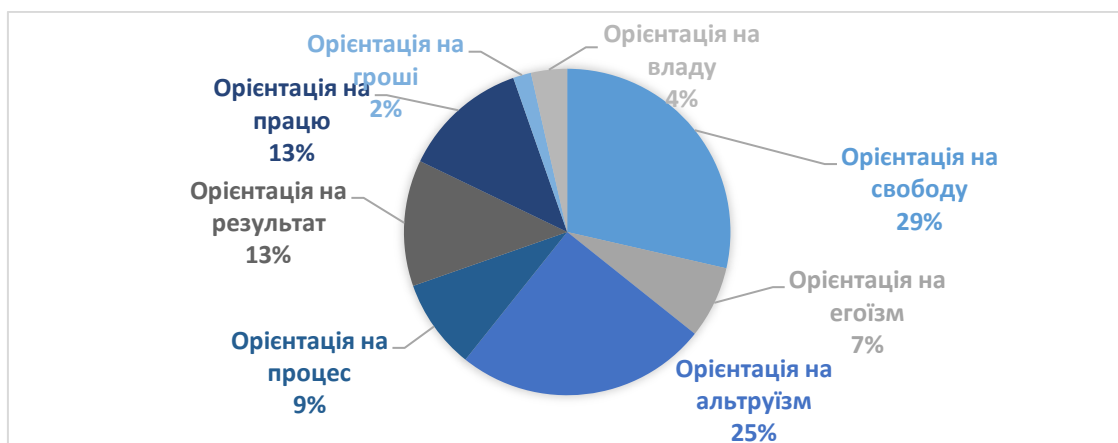
вимоги ринку зміняться. В даний час, коли володіння комп'ютером є нормою, а фінансове планування освоєно, з'являється можливість організувати найрізноманітніші компанії. На перший план вийшли гуманітарні науки: психологія, соціологія, освіта, історія, політологія.

Потреба у самовизначенні, самостійний пошук свого місця в житті, загострений закінченням школи, вступом у самостійне життя, виростає в справжню проблему, визначальний характер внутрішньої й зовнішньої активності старшокласників (Гончарова, 2007).

В ході дослідження даної теми була проведена дослідницька робота. Для діагностики обрано дві методики: метод «професійного якоря» Е. Шейна та метод діагностики соціально-психологічних установок індивідів у сфері мотивації та споживання О.Ф. Потьомкіна. Для діагностики було відібрано 25 осіб у віці від 22 до 25 років.

Згідно з результатами дослідження за першою методикою, більшість респондентів орієнтуються на стабільність місця проживання - 30%, також зосереджені на стабільністю роботи (стабільна і надійна робота протягом тривалого часу) - 25 % та інтеграція способу життя (підтримання гармонії між особистим і професійним життям) – 16%. Таким чином, люди менше стурбовані знаннями, служінню та виклику. Все це пояснюється нинішнім становищем країни та розвитком пріоритетів кожного з нас.

Для наступного методики більшість респондентів були орієнтовані на свободу, для 7 осіб характерна орієнтація на альтруїзм. Для наочності необхідно графічно зобразити отримані результати.

Оцінюючи результати за допомогою діаграми, найменша кількість людей, які дали відповідь, відповідає орієнтації на гроші, владу, егоїзм і процес. Якщо відзначити вищенаведені показники, то орієнтація на свободу – це філософська категорія, яка означає здатність людини самостійно обирати свій спосіб життя, діяльність і поведінку в умовах держави та цієї спільноти. Альтруїстична орієнтація діяти перш за все на благо інших, часто на шкоду собі (і справі). Людина з будь-якою орієнтацією може організувати своє життя так, як забажає, будь то позитивні чи негативні дії.

На основі отриманих результатів зроблено узагальнення та розроблено практичні кроки, які могли б допомогти здійснити власне професійне самовизначення. Перш за все, потрібно скласти список наближених професій, вписати всі професії, які вам подобаються, цікаві і за якими ви хочете працювати. Наступний крок – складання списку вимог до обраної професії. По-третє, визначити важливість кожної вимоги. Наступним кроком є оцінка вашої відповідності вимогам кожної відповідної галузі. Крім вимог, які пред'являє кожна людина до професії, існують вимоги до самої професії. Потім необхідно підрахувати і проаналізувати результати. Далі проаналізувати, яка професія з повного списку найбільш відповідна вам в усіх відношеннях. Перевірити результат. Визначити практичні кроки, важливі для успіху. Оскільки ці кроки будуть більш корисними для кар'єрного самовизначення кожної особистості.

Література:

1. Вітковська О.І. Професійне самовизначення особистості і практичні аспекти професійної консультації. К. : Наук. світ, 2001. С. 64-74.
2. Гончарова Н.О. Основи вибору професії : консультативний тренінг / за ред. В.Ф. Моргуна. Полтава : АСМІ, 2007. 48 с
- Блінов О. А. Психологія праці: Курс лекцій. К. :КиМУ, 2009. –269 с